

Primljeno: studeni 2011.

KRISTIJAN BEČIĆ*, ANTONIO ALUJEVIĆ**, ANTE MATKOVIĆ***

Smrti nestalih osoba u Splitsko-dalmatinskoj županiji u razdoblju 2000.–2004.

Uvod: Svake godine u Splitsko-dalmatinskoj županiji nestane nekoliko desetaka osoba. Jedan dio prijava je samo posljedica nesporazuma dok je većina nestanaka odabir nestale osobe ili posljedica nesretnog slučaja. Većinu nestalih pronađu policijski djelatnici ili se sami vrate kući nakon određenog vremena, ali mali broj nestalih ljudi nikada ne bude pronađen, ili ih pronađu mrtve.

Materijali i metode: Svi podaci o nestalim osobama su preuzeti iz baze Policijske uprave splitsko-dalmatinske dok su uzroci smrti kod pronađenih mrtvih tijela prikupljeni na Kliničkom odjelu za sudsku medicinu KBC Split.

Rezultati: U istraživanom razdoblju (2000.–2004. godine) ukupno je na području Splitsko-dalmatinske županije bilo 533 prijavljena nestanka. Pronađeno je 526 ljudi od čega je ukupno 31 smrtni ishod. Nikada nije pronađeno 7 nestalih osoba. Od 31 smrtnog ishoda na 7 tijela se nije mogao utvrditi uzrok smrti zbog truležnih promjena ili skeletizacije dok je za 19 ljudi utvrđeno da su umrli nasilnom smrću.

Zaključak: Usprkos činjenici da broj prijavljenih nestanaka u Splitsko-dalmatinskoj županiji nije velik, a još je manji broj onih koji nisu pronađeni, uvijek treba učiniti detaljnu potragu s ciljem izbjegavanja smrtnog ishoda nestale osobe. Ali čak i pored opsežne istrage, kod osoba koje su odlučne u počinjenju suicida, malo što se može napraviti bez psihijatrijske intervencije.

UVOD

Splitsko-dalmatinska županija po popisu stanovništva iz 2001. godine ima 464 676 stanovnika. Površine je 4 572 km² i pokriva je ukupno 13 policijskih postaja, 2 postaje prometne policije te 2 postaje granične policije.

* Kristijan Bečić, dr. med., znanstveni novak, specijalizant sudske medicine, Medicinski fakultet Split.

** mr. sc. Antonio Alujević, dr. med., specijalist patološke anatomije, specijalist sudske medicine, KBC Split.

*** Ante Matković, načelnik Sektora kriminalističke policije PU splitsko-dalmatinske.

Tijekom razdoblja 2000.–2004. godine ukupno je prijavljeno 533 nestale osobe. Razumno je pretpostaviti da je nestalih bilo i više, ali zbog brzog pronalaska od strane obitelji i prijatelja, takvi nestanci nikada nisu prijavljeni.

Važno je napomenuti da je jedan određeni broj prijavljenih nestanaka jednostavno posljedica nesporazuma jer osobe koje prijave nestanak često nisu informirane o namjerama onih koje prijavljuju.

Ostali nestanci se mogu podijeliti na nevoljne, voljne i njihovu kombinaciju. Nevoljni nestanci se pak dijele na nestanke uzrokovane psihičkom bolešću kod kojih osoba nije svjesna svog činjenja, nesretne slučajeve s onemogućavanjem kontakta s obitelji ili policijom, nesretne slučajeve sa smrtnim ishodom ili pak otmicu, bilo zbog trgovine, otkupnine ili ropstva. Voljni nestanci su oni u kojima osoba svjesno i namjerno napušta određeno područje bilo da ostavlja obavijest ili ne, ili pak ima namjeru oduzeti si život. Kombinirani slučajevi su oni u kojima osoba svjesno odlazi nekome ili negdje, a kasnije biva oteta i izrabljivana.

Dosadašnja praksa je pokazala da većina smrtnih ishoda nestalih osoba nastaje zbog nasilne smrti (ubojstvo, samoubojstvo, nesretan slučaj).

Često prođe neko vrijeme prije pronalaska nestale osobe, a to vrijeme ovisi o tome je li osoba koja je nestala to napravila svojevrijedno, ima li obitelj ili prijatelje s kojima se redovito vidi i koliko je prometno mjesto u kojem je preminula. O vremenu koje prođe od trenutka smrti do pronalaska ovisi i mogućnost utvrđivanja uzroka smrti, ali i identifikacije te osobe. Naime, već nakon 24–48 sati započinje proces truljenja tijela zelenkastim promjenama kože, a sve pod djelovanjem bakterija. Ovisno o mediju u kojem se tijelo nalazi (raspadanje je 4 puta brže na zraku nego u vodi, a 2 puta brže u vodi nego u zemlji) nakon relativno kratkog vremena nije moguće razaznati oštećenja nekih mekih tkiva, a nakon 3–4 godine istih više nema. Potpuna skeletizacija nastupa nakon 5 godina, što može biti i prije djelovanjem životinja.

Podneblje Splitsko-dalmatinske županije predstavlja najidealniju klimu za brzo napredovanje truležnih promjena no zahvaljujući uglavnom toplijim danima, a zbog protoka toplog zraka u nekim prostorima može nastupiti i mumifikacija, tj. isušivanje tijela. Treće stanje koje može otežati utvrđivanje uzroka smrti je saponifikacija koja nastaje u vodi kroz 6 mjeseci, a što često može nastupiti kod smrti utapanjem.

1. MATERIJALI I METODE

Analizirani podaci su prikupljeni u Policijskoj upravi splitsko-dalmatinskoj. Oni uključuju ukupni broj nestalih osoba po godinama, broj pronađenih osoba te broj pronađenih mrtvih osoba. Iz Obdukcijske knjige Kliničkog odjela za sudsku medicinu KBC Split, preuzeti su podaci o uzroku smrti za svaki pojedinačni slučaj pronađene mrtve osobe.

2. REZULTATI

Tijekom istraživanog razdoblja ukupno je nestalo 533 osobe. Broj pronađenih osoba bio je 526, a od čega je mrtvih bilo 31. U tablici 1 prikazani su podaci po godinama.

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Ukupno	66	62	85	171	149
Pronađeni	66	61	84	169	146
Izgubljeni	-	1	1	2	3
Mrtvi	4	5	4	8	10

Tablica 1: Prikaz nestalih i pronađenih osoba te smrtnih ishoda nestalih osoba u Splitsko-dalmatinskoj županiji u razdoblju 2000. –2004. godine

Za 7 osoba nije bilo moguće utvrditi uzrok smrti zbog truležnih promjena koje su nastupile jer je tijelo pronađeno nakon što je prošlo određeno vrijeme. U tablici 2 su izdvojena vremena nestanka za 7 osoba kod kojih se nije mogao utvrditi uzrok smrti.

Vrijeme nestanka	Vrijeme nalaska	Mjesto pronalaska	Stanje
2. 1. 2001. 10-18 h	19. 2. 2001. 14:00 h	Marjanska šuma	Truležne promjene
2.-3. 3. 2000. 20-3 h	6. 4. 2002. 18:05 h	Suhač	Truležne promjene
28. 10. 2002. 17-18 h	2. 4. 2003.	Split – ulica	Truležne promjene
5. 1. 2003. 12-13 h	14. 12. 2003.	Sinj	Skeletizacija
19.-20. 7. 2003. 13-6 h	10. 11. 2003.	Makarska	Skeletizacija
19.-20. 7. 2003. 13-6 h	12. 11. 2003.	Brela	Skeletizacija
0.-7. 7. 2004. 13-19 h	25. 10. 2003.	Slatine	Skeletizacija

Tablica 2: Prikaz nestalih osoba sa smrtnim ishodom na kojima se nije mogao sa sigurnošću utvrditi uzrok smrti

Tijekom ovog petogodišnjeg razdoblja od ukupno nestalih ženskih osoba mrtvih je pronađenih 11 od čega ih je 6 nastradalo nasilnom smrću dok se za 3 osobe nije mogao točno utvrditi uzrok smrti zbog truležnih promjena. Od 20 nestalih muškaraca (što predstavlja značajno veći broj nego žena) 12 ih je preminulo nasilnom smrću, za 4 se nije moglo utvrditi uzrok smrti zbog truležnih promjena, dok se za 2 muškarca uzrok nije mogao dobiti jer su preminuli u drugoj državi. U tablici 3 prikazana je podjela po uzroku smrti.

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Ukupno
Utapanje	1	-	-	3	2	6
Intoksikacija narkoticima	1	1	1	-	-	3
Strijelna rana	-	1	-	-	1	2
Smrzavanje	-	1	-	-	-	1
Vješanje	-	1	-	-	3	4
Prometna trauma	-	-	1	1	-	2
Pad s visine	-	-	-	-	1	1
Zastoj srca	1	-	-	1	-	2
Plućno krvarenje	1	-	-	-	-	1
Truležne promjene	-	1	2	3	1	7
Nepoznato	-	-	-	-	2	2

Tablica 3: Prikaz uzroka smrti po godinama

Važno je napomenuti kako je od 31 smrtnog ishoda za čak 12 osoba bilo utvrđeno da imaju prijašnju anamnezu psihičke ili neurološke bolesti ili pak stanje ovisnosti o alkoholu ili opojnim sredstvima.

Na sreću, od svih nestanaka sa smrtnim ishodom samo jedan je posljedica otmice i ubojstva, činjenica koja se temelji na pravomoćnoj sudskoj presudi, s obzirom na to da se zbog truležnih promjena nije mogao utvrditi točan uzrok smrti.

Od nestalih osoba pronađenih mrtvih i za koje je obdukcijom potvrđen uzrok smrti, 1 osoba je bila ubijena, 6 ih je počinilo samoubojstvo, a 13 poginulo nesretnim slučajem dok su 3 osobe umrle prirodnom smrću.

Prosječno vrijeme proteklo od trenutka nestanka do prijave je 1,54 dana (samo 3 nestanka su prijavljena nakon više od 1 dana) dok je prosječno vrijeme od trenutka nestanka do pronalaska 33,13 dana (za 10 nestanaka je vrijeme pronalaska duže od 5 dana).

3. ZAKLJUČAK

Ukupni broj nestalih osoba na području Splitsko-dalmatinske županije je 533 što u omjeru na 5 godina i kretanje stanovništva u županiji predstavlja 0,023%. Broj smrtnih ishoda u odnosu na broj nestalih je 5,8%. što uzevši u obzir da dio osoba koje su nestale ima namjeru počinjenja samoubojstva – ne predstavlja veliki broj.

Ono što je najvažnije u slučajevima nestalih osoba je pravovremena intervencija kako obitelji i prijatelja, tako i policije. Obitelj i poznanici su osobito važni zbog vremena prijave. Naime, čak je 7 slučajeva prijavljeno u manje od 24 sata od trenutka nestanka, a samo u jednom slučaju je tada vrijeme pronalaska bilo dulje od 5 dana.

Zbog ovih podataka važno je zaključiti kako je uvijek važno prijaviti nestanak osobe s kojom se nije ne može stupiti u kontakt neko vrijeme ili u slučaju bilo kakvog većeg odstupanja od planirane rutine osobe za koju se sumnja da je nestala. Pravovremena prijava i pokretanje potrage može dovesti do spašavanja života, ili barem lakše identifikacije i utvrđivanja uzroka smrti. Sama činjenica da je čak 28 nestanaka (od istraživane populacije) prijavljeno unutar 12–36 sati govori dovoljno kako se minimalno preporučeno vrijeme od 24 sata slobodno može ostaviti za filmove.

LITERATURA

1. DiMaio, D. J., DiMaio V. J. M. (1989). *Forensic pathology*. New York: Elsevier Publishers B. V.
2. Gorkič, S. (1981). *Medicinska kriminalistika*. Beograd: IRO Privredna štampa.
3. Modly, D. (1994). *Objašnjenje trileme – ubojstvo, samoubojstvo, nesretni slučaj*. Zagreb: MUP RH.
4. Zečević, D. i sur. (1986). *Sudska medicina*. Zagreb: Jumena.
5. *** Missing persons investigations, Fohla Security Group. Available at: http://www.fohlasecurity.co.za/missing_persons.htm - 10. 11. 2001.